

Ametiühendusline kuutiri

Ilmuub kord kuus.

Toimetuse ning talituse aadress: Lembitu 4, krt. 4, Tallinnas.
Wastuwõtmine igal kesknädalal ja reedel kell 6-7 õhtul.

Nr. 4

Mai. 1924.

Nr. 4

Uue hooga organiseerimistöle.

J. Piiskar.

Gesti tööliikumist, nim. selle ametiühendusliku oja, tabas tänawu talwel hoop, millest heolimatumat ja mõttetumat waewalt mõimalik on ette kujutada. Üheainsa käeligtutusega on julutud 229 tööliühendust, ühes nende keskorганisatsioonidega, wäites, nagu wõideldaks riigiwastase tegevuse ja muude sarnaste hirmjate asjade vastu. Vigemal waatlemisel osutuwad aga kõik sarnased nõrgalt põhjendatud, wõi hoopis põhjendamatud wäited ainult ettefändeks. Seal on umbropsu julutud ka ühijused, kellel kommunistliku liikumise ja riigiwastase tööga üldse midagi tegemist pole olnud. On julutud ühijusi, kes wiimastel aastatel üldse enam ei tegutsenudki, waid arjusumas wiibijid. On ühe sõnaga — waremeiteks muudetud töölisorганisatsioonid ja wangiostatud hull inimesi, kellest suuremale osale küll waewalt miskisugust süüdi leitakse isegi praeguse politseiaparaadi agaruse ja sõjakohtu äärmise waljuse juures. Ei ole siin siis tegemist teatava kuriteo vastu wõitlemisega, waid wõimulolewa kodanluse poolt oma klassiwastase vastu juhitud surweaktiga.

Õsloomuliku nähtuse peame aga, kahjuks, ära märkima, et see kuulmata surweakt ei kutsunud tööliiskonnas esile märgatawatki rahutust, rääkimata üksimeelsetest hulgalistest protestidest ja protestitstreikidest, mis oleksid arajäämatad olnud, kui sarnase hoobiga oleks maha saadud seal, kus töölise organisatsioonid tugewad ja klassiteadmused arenenud. Siingi Tallinnas, ses jeniises kommunistide kantslises, ei leidunud aastapikkuse kommunistide mõju ja kaswatustöö tagajärjel niigi palju revolutsioonilist klassiteadmust ja julgust, et oieks suudetud kuidagi wiisi kodanlusele märgata anda oma rahulolematust sarnase häwitustöö puhul. Kordus seesama nähtus, mis kadunud Wiktor Kingisepa surmamise puhul. See kommunistide eneste sõnade järel kõige klassi-

teadlikumgi oja proletariaadist jäi rahulikult kõrwalwaatajaks, ega awaldanud end kuidagi.

See kõik näitab, et meil on proletariaadi klassiteadmused alles koguni wäike ja ametiühenduslik tööliikumine weel lapsekingades. Ei ole ka ime. On üldse wähe järel jäänud tööstusproletariaadi, jeeigi kiratseb äärmiselt wiletjades oludes. Maaproletariaadi seisukord on alati ja igal maal halwem tööstusproletariaadi omast kui klassiteadmuse, kui ka organiseerimistöle ja wõimaluste poolest. Ka Gestis pole see teisiti.

Ja mitte wäiksed ei ole sel alal ka kommunistide teened. Nemad on kõige aja töölise hulgas küllwanud ja õhutanud wihawaenu, jallimatust, on killustanud tööliikumist ja lõhkinud organisatioone, kui need polnud walmis alandlikult tantsuma nende taktikapi järel. Kõik tööliühijused ja nende keskorганisatsioonid, mis jatusid nende juhtida, kisti ära nende otsekohese ametiühendusliku igapäiwe töö ja tänapäewa ülesannete juurest sõjatuse ja tagajärjetuse mürgeldamisega. Sõimati, laimati feltimelhi, kes ennastjalgawalt töötasid tööliikumise kasuks, ja tõrjuti nad kõrwale. Ühemeele tulid inimesed, kes küll oskaksid käsutada ja ränkku sõnu loopida kui kummipalle, aga kes tegelikult päewaülesannete lahendamisel ja igapäewases wõitlustöös olid kui wäetimid lapjed.

Kõigi nende asjaolude tulemusel on tööliikumise praegune seisukord.

See seisukord kohustab. Gesti ametiühenduslik tööliikumine ei tohi jääda waremeisega kodanluse heaks meeletks, waid peab töusma uue hooga, uue sõuga, peab saama ühtlasemaks ja tugewamaks kui jeni, peab arenema jõuks, mis suudab igale surwele wäärikiselt vastu panna ja ühtlasi edukalt wõidelda töölisklassi elujärje parandamise eest. See on tänapäewa ülesanne.

Kuid asudes uuesti algusest peale rajama ametiühijuslikku organiseerimistööd ja liikumist, tuleb õppida senistest kogemustest ja hoiduda tehtud vigadest. Kõigepealt waja **töölisühijused rajada õigele termele alusele.** Ametiühijuslik liikumine ei ole, ei tohigi olla poliitilisparteilise ijeloomuga. Seft kõigist parteipoliitilistest ilmarwaatelistest lahkumine-tuteft hoolimata, mis maad wõiwad leida töölisklassides, eriti seal, kus töölisklassiline alles noor, nagu meil, on töölisklassil ometi waga palju ühiseid ülesandeid ja nõudmisi, nimelt majahoiuühtluse alal, riikluses ei' jaa bua' iaktu-minekuid üldse. Ja just need ülesanded kuuluwadki ametiühijuste töökamasse kõigepealt. Siin wõib ja saab kaasa töötada igalüks, ilmarwaatelistest ja parteilistest wahedest hoolimata. Kui seda mitte ei tehta, kui tahetakse jälle töölisühijused teha ühe woolu kitjarimma-liku tallermaats, nagu seda on teinud kommunistid igalpool, kus nad wõimule pääsejid, siis tähendab see kaigaste kodaratesse pildumist, halwamist, tähendab kodanluse toetumist töölisklassi vastu. **Uued töölisühijused olgu tõsised tööliste klassiwõitluse organid, kus ruumi kõigil proletaarlastel.** Ainult sarnasel õigel alusel organiseerimistööd tehes, on wõimalik luua tugewaid ühijusi, mille liigeteks kõik proletaarlased ühijuse piirkonnas.

Ühijused asugu energiliselt ja tõsijelt oma otjehoste päewaülesannete kallale. Siinmaani on peaaegjalikult tehtud tulewarki ja materdatud neid ühijusi, kes ei tahtnud paradi kaasa teha, waid soowisid asuda äripäijete ülesannete, äripäewa raske klassiwõitluse juure — olemasolemise eest. Meie töölisühijused ja liidud ning muunimelised kessorganisatsioonid ei ole kunagi suutnud wõi saanud endid rakendada igapäewaste majanduslikkude küsimuste kallale. Neil pole iwegi enam-wähem põhjalikku ja asjalikku, admetega warustatud ülewaadet olnuid seisukorrast neil aladel, mille kohta on sõnu tehtud ja kus on kutsutud wõitlema ning korraldatud streike ja esitatud nõudmisi. Mis ime siis, et ei osata, ega suudeta wõitlust wiia wõidurikka lõpuni.

Töölisklass on walmis wõitlema ja suudab vastu panna siis, kui ta seljatangune on tarwiliselt kindlustatud. Meie näeme, kuidas neil mail, kus töölisklassiline wanem ja tugewam ning elukogenum, iga wõitluskammu ka-watsemisel kõigepealt loetakse kassa üle, et näha, kui suures ulatuses ja kui kaua suudetakse vastu pidada. Meil ei ole aga omaabi peale toetuskassjade ja kapitalide näol kuigi tõsijelt mõeldudki, mõned erandid wälja arwatud. Ja sellepärast on iga suurem wäljaste juba enne pühendatud nurjaminekule. Kuigi majanduslik järg wilets — **tuleb siiski**

leida teid ja abinõusid toetuskassjade ja kapitalide ajutamiseks ning kogumiseks.

Samuti ülewalt alla on waadatud **kultuurharidusliku töö peale.** See on aga äärmiselt tähtis, sest sel teel tuleb tõsta proletariaadi klassiteadwust, ilma milleta ei saa olla klassiwõitlust. Tuleb luua ühijuste juure sellekohased osakonnad, wõi weel parem, sellekohane organisatsioon, ütleme, **töölise haridusliit**, osakondade wõrguga üle terve maa. Ja siis ajuda tõsijelt ning püsivalt tegema mitmekõlgist haridustööd töölise hulgas töölise eneste eesnõuete. See' rää' kaswatame ja walmistame ette peale üldise tööliskonna filmaringi laiendamise kõigepealt **töölisklassi tegelasi.** Ja neid on meil kõigepealt waja. Seft meil jääwad tihti ühijused kiratsema, wõi hoopis ajutamatagi tarwilikkude jõudude puudusel. Me teame, et wälismail tihti juhivatele kottadele mitte ainult töölisklassi, waid ka riigielus walitakse ning kutsutakse endised lihttöölised. Aga ärgu arwatagu, et seda nii tehakse, nagu meil kommunistid praktiseeriwad — wõetakse ja pannakse ülesannete kallale inimesed, kellel omast tööst kuigi palju aimu pole. Ei suudeta igakord juhtnõueregiga täpselt täita! Teiste maade töölise haridusliikumine aitab neile kaswatada jõudusid, kes oma teadmiste ja hariduse poolest üldse wõiwad aega seista kõrgemal kodanluse diplomeeritud hõrradest. Aga need inimesed on ka terve elu aja eneste kallal tööd teinud. Kuid mitte ainult juhid, waid kogu töölisklass peab hariduslikult ennast järjest täiendama.

Alles siis, kui koguneb ja kaswab rohkem kandwamaid awara waatega jõude, jaadakse üle wäiklastest enesewahelistest nägelemistest ja wastastikustest wõitlustest; alles siis suudetakse edukalt asuda ka — **omaabi korraldamisele ühistegeelisel alusel.** See wiimane on aga waga tähtis nii majanduslikult, kui ka poliitiliselt. Iga tööliline tarwitab ju kogu oma teenistuse tarbainete ja asjade ostmiseks, teise sõnaga — wiib kogu oma teenistuse kapitalistidele-ärimeestele, kes selle pealt teeniwad oma ilusa wahelaku. On aga arenenud töölisel oma tarwitajateühijuste wõrk, siis ei wõeta töölisel mitte haruast suurt wahelaku. Ja kuigi puhastkasa jaadakse, siis läheb see töölise eneste kasuks. Me näeme, kuidas teistel maadel järjest suuremat hoogu wõtab töölise ühistegeeline liikumine. Mitte ainult tarwitajateühijuste, waid ka oma walmistussewõtete ja rahaasutuste näol.

Ühistegeeline liikumine on töölisklassile tähtis poliitiliseltki. See aitab kõigepealt koguda jõudu wõitluseks kapitalistliku kurnamispoliitika alt wabanemise eest. See kaswatab ka wilumist majanduselu juhtimisel. Neid

fogemusi võib töölisklassi eduga kasutada oma-
walitjuse ja riigielu juhtimisel, kui ta võidule
pääseb. **ühistegeeline liikumine aitab kasma-
tada töölisklassi iheisvust.**

Lõpuks olgu veel kord rõhutatud — **töö-
klassi poliitiline võitlus arenegu poliitiliste
töölisparteiade kaudu.** Ürgu listagu töölisühij-
fusi ära nende suurte ja tähtjate ülesannete
juurest partei poliitilise võitluse kaudu. Kui
jeda tehakse, siis paistatse ülesanded jegi ja
takistatse töölisliikumise arenemist. Mii

jiis: mitte — kas ametiühisused, või poliitika
partei, vaid — ametiühisused ja poliitiline töö-
lispartei!

Ühikese artikli piirides oleme mõinud ai-
nult riivata mõnda tähtsamat ülesannet, kuid
neistki märkustest selgub, et töölisühisustel on
küllalt ja küllalt tööd, kus kõik proletaarlased
võivad kaasa töötada õlg-õla kõrmal, ilma-
maatelistest lahkiminekutest hoolimata. Ja
jeda on vaja. Muidu asi ei edene. Selleks
kõik tööle ja otsekohe.

Tööpuudus,

wõitlemine selle vastu ja töötatöölilistele abiandmine.

Talw oma mitmesuguste muredega on
mõõdas, fewade päike tõstab loomuliku mõ-
juga iga inimese meeleolu, kes mitte igapäe-
waje elu raskest all nõnda ei kannata, et ka
fewade päikese kiired oma mõju kaotavad . . .
Ja juure oja Gesti töölisperekondade seisju-
fõrd on majanduslikelt nõnda kurb ja tulewit
nõnda tume, et ka looduse ärkamiseaeg, õit-
jew nurm ja aas meeleolu rõõmsaks tõsta ei
juuda.

Mõõdaläinud talw rauges juure töõpuu-
duse tähe all. — Kuna meie töõstus juurelt
ofalt hinge waagub, elab töölisklass juba
a a s t a i d kaswawa töõpuuduse all. Lange-
wad palgad ja tõusew elufallidus on selle
kaasnähtused, organisatsioonide nõrkus ja
palgamõitluse kasjete kokkumarifemine nõnda-
sama. Need nähtused on ifta töõpuuduse
kaaslased! — — Heidame pilguse tagasi.

Süigijel kaswas töõpuudus nõnda, et wa-
bariigi walitjus mitte kauemini tuimaks pealt-
waatajaks jääda ei võinud, waid ta pidi
wiimaks — sotsiaaldemokraatlise Riigikogu
riihma pealekäämijel — hädaabi korraldama
hakkama. Linnawalitjused ei liigutanud sel-
les suunas sõrmegi! Ka tulewikus ei leia
meie linnade eelarwetest mitte ühte penni
töõpuuduse all kannatajate toetamiseks! Näib,
nagu ei pea linnad jeda oma ülesandeks, nagu
ei oleks töõlijed linnade kodanikud, elanikud!
— Ka töõliste organisatsioonid olid selles
mõttes täitfa ilma ette walmis-
tusteta, ei leidu weel algustki. Töõliste
organisatsioonid waatasid töõpuuduse peale —
abiandmise korraldamise suunas — nõnda
saamatult, et nad Tallinna, s. o. kõige juure-
mas häda keskkojas — ifegi oma usaldus-
meest abi korraldamise laudkonda saata ei
juutnud. Minult töõta töõliste poolt on kom-
munist Särj ennast niifugusena sinna walida
lastnud. Uga kommunistide poolt töõta töõ-
listele peale surutud resolutsioonid ei tunnis-

ta mingisugusest wajaduse kohasest korraldu-
sest, waid need rohkendawad ainult nende
„tunnistuste“ arwu, kelle peale toetades ko-
danlus jeda julgemini waidata võib, et tõe-
likku töõpuudust olemas ei olla, waid olla ai-
nult „üleskihutatud töõpuudus“ kihutajate
ettefujutustes . . . Kui töõlijed ise endid pa-
remini korraldada ei juuda ja kui nad ka n i i
j ü g a w a s s e töõliste elusse lõikawaid asju
a u s j a t e s s e k ä t e s s e panna ning lärmi-
karlased waos hoida ei juuda, siis on raske
midagi head loota.

Sotsiaaldemokraatide pealekäämijel oli wa-
bariigi walitjus wiimaks nõus, meie poolt
nõutud summa — 25 miljoni marka — töõta
töõliste toetamiseks käesolewa aasta eelarwes-
se wõtma. Sellest on, nagu meile t õ õ h o o l e
k a n d e m i n i s t e e r i u m i s t teatatakse,
üle 10 miljoni wälja antud, kuna üle 14 mil-
joni tulewikus tarwitada on. Wäljaantud
10 miljoni on 3 miljoni Peipji kalameeste
toetuseks läinud, s. o. ligikaudu kolmas oja ter-
west abisummaft. — Kuudas töõ - hoolekande-
ministeerium jeda raha kasutada kawatseb,
jelle kohta ei olnud meil wõimalik ligemaid tea-
teid saada. Nähtawasti ei ole walitjus selle
kohta weel selgusele jõudnud. Ja kas see
kiistmus walitjusele üldse päewakorral seisab,
on teadmata. Igatahes kuulsiime töõ-hoo-
lekandeministeeriumist, et töõpuuduse wastu
kinnitamise seaduse wäljatöõtamise
juure weel mitte asutud ei ole!

Seda on waja kahetjedes rõhutada, sest
i l m a s e a d u s e t a jääb töõpuuduse wastu
wõitlemine ja töõta töõlistele abi korraldami-
ne õhtu rippuma.

Nagu ajalehtedest lugeda oli, on töõ-hoo-
lekandeministeerium töõta töõlistele abiand-
mise 1. maiga seisma pannud. Wiimane abi
— 40.000 marka 16 kåridla wabriku puuduses
olewale töõlisperekonnale — on weel peale 1.
maid saadetud. — Selle wastu on ju raske

waielda: Rewade toob igatahes suuremad töövõimalused kaasa! Aga me loeme sellest teadaandest, mis ajalehed meie tööstuse seisukorra kohta töö-hoolekandeministeeriumi andmete põhjal hiljuti avaldasid, et wabrikute tööseismised edasi kestavad ja et uusi tööliste lahtilaskmisi juba näiid ette näha. Nende teadete järel on meie tööstuse ligem tulewik üsna tume. Metallitööstuse tööliste seisuford ei ole mitte ainult Tallinnas raske, waid üle kogu maa. Riutööstuse seisuford ei ole põrmugi parem. Ja uue majandusministri hra Strandmanni tööstuse ning kaubanduse terwendamise plaanid, mis wiimasel liinis ja riigi majanduspoliitika seisukohalt hinnates jalgugi ebaõiged ei tarwitse olla, lasewad oletada, et hingewaakawate töönduste töölisted, kellest mõned ehk oma ukseid hoopis sulguma peawad, juba ligemas tulewikus ilma tööta jääda wõiwad, mis läbi tööta tööliste arwu igegi kehet juwe kaswada wõib. Seniiste kuulduste järel on juustades, ei näi selleks weel mitte vähematki ette kawatsetud olevat, et sel kombel ilma teenistufeta jääwatele töölistele tööd muuretjeda!

Selarwe eraforraliste krediidide arutamise puhul laskis härra minister K a r n a kuidagi wiisi lootuste peale ehitada, et walitus liija-eelarwesse — kui wõimalik — uusi ehituskrediidid üles wõtab. Sellega meelitas tema mainitud filmapilgul selleloomuliste krediidide wastu hääletama, olgugi üsna õieti rõhutades, et uuel walitusel asjalikus läbi kaalumisels ja rahaliste wõimaluste ülewaa- teks aega waja pidi olema. Kuna aga uus majandusminister kaaluwatel põhjustel kõiki krediidisi wõimalikult laias ulatuses arwab karpida tarwis olevat (et käesolewa aasta eelarwe mitte puudujäägiga, waid suurema ülejäägiga teostataks), on karta, et ehituskrediidide mitte suurendada ei kawatseta. Kuna aga meie ehitustööstus praegusel ajal peaasjalikult riigikasja laenude tõttu elutseb, ei ole siis selle tööstuse suuremat elustamist mitte loota!

Seda tööstust kõige kaugemas ulatuses elustades, oleks aga wõimalik tööpuuduse wastu wõidelda. Ja see wõitlus ei tähendaks abisummade wäljaandmist, ilma et uusi wäär- tust ei loodaks, waid siin oleks seda just uusi wäär- tust juurde wõites wõimalik teha. Üht- lasti laendaks see aga ka meie äärmiselt tera- wat korterifiktsust. — Kuid — see ei näi weel mitte meie majanduse terwendamise pro-

grammi kuuluvat! Meie kahetseme seda ja näeme ette, et nende asjaolude tähelepanemata jätmine häda ja wiletust aina suurendab.

Kõike seda peaksid töölisted tõsiselt wõt- ma. Tööpuudust ja selle wastu wõitlemist tähelepanemata jätmine tähendaks seda, et Eesti töölisted oma eneste huwide eest weel wõidelda ei oska. Ei tohi — käed süles — oodata, et „armuline riigiwalitus omas tar- tuses“ kõit hästi teeb ja korras hoiab. See- jugused lootused on ikka petnud ja petawad ka praegu. „See on mees“ — ütleb wanajõna ja töölistklassi juunas ütleb Karl Marx: „Töölistklassi wabastamine on töölistklassi enese ülesanne!“ — Tööpuuduse wastu wõitlemine ja tööta töö- liste toetamine on jedamööda parem ehk hal- wem, kuidas töölisted ise seda edasi likkawad ja tõnkawad. Sellepärast: K ä e d k ü l g e!

18. mail 1924.

M. Martna.

Järelopsõna.

Tänast „Päewalehte“ silmitsedes leian, et seal tööta töölistele abiandmist täitja hukka mõistetakse. Seda ei tule ju küll pahemana wõtta, kui seniseid poriloopimisi, aga meeles pidada tuleks seda siiski. — See abiandmine olla „loomud laisklejate kibi, kes elawad teiste kithide, maksualuste warast, kes tööst wõr- dunud ja hulkuwaks elemendiks saamad . . .“

Nõnda siis: Kreenholmi wabriku tööta töö- listed on — laisklejad, Kärkla wabriku töölisted nõndajama! Wabrikud pannakse seisma, töölisted muutuwad „laiskleja- teks“, needjamad töölisted, kes kuni wabriku seismapanemiseni mitte laisklejad ei wõinud olla, sest nad tegid ju nobedasti tööd nii oda- wa palga eest, et neil kohe nälg waraks on, kui enam tööd ei ole! Ja niipea kui wabrik oma wärawad jälle awab, ei ole töölisted mitte laisklejad, sest nad tõttawad — jällegi nälja- palga eest — otsekohse tööle. Aga waheajal, kus nad ilma teenistufeta on ja abi wajawad, sest ett nad oma palgast ainult nõnda kaua „peost suhu“ elada wõiwad, kui tööd edasi kes- tab — on need inimesed „Päewalehe“ tarkuse järel „laisklejad, päewawargad, teiste kulul elawad inimesed . . .“

Ma nimetan Kreenholmi ja Kärkla töölisi ainult näiteks, et „laisklejate“ laisklemise põhjust terawamalt iseloomustada. Sest siis- listelt ei erine üks tööta tööline sellepoolett teisest, et ta enam-wähem ühesugusel põhjusel ilma tööta on. Kuid — kodanlistel härradel näib raske olevat sellest aru saada! M. M.

Seltimehed töölisted ning ametnikud toetage „Ameti- ühisuslist kuukirja“ tellimise ning kaastööga.

Riigikogule ettepanek tehtud wõõrandatud maade eest taju mitte maksta.

Riigikogu sotsiaaldemokraatiline rühm on seaduseelnõu esitanud, millega tajuandmine wõõrandatud maade eest eitawalt otjustatakse ja mille siin täielikult awaldame.

10. oktoobril 1919. a. maaseaduse § 1 põhjal wõõrandatud maade taju- ja wõlgade küsimuse korraldamise seadus.

Cesti ajutawa kogu poolt wastuwõetud maaseaduse § 10 täitmiseks otjustab riigikogu:

§ 1. Maaseaduse § 1 põhjal wõõrandatud maade ja nende päraltolemiste eest taju ei makseta.

§ 2. Käesolewa seaduse § 1 tähendatud liikumata waranduse peale kreposteeritud wõlad, mis Cesti wabariik oma peale wõtnud, tunnistatakse käesolewa seaduse awaldamisega ülesõelduks ja pantkirjade (obligatsioonide) omanikud wõiwad nad ülesütlemise tähtaja jooksul wäljaostmiseks põllutöömunisteeriümise ette panna, arwates wäljamaksmise juures 1 Wene rubla = 1½ Cesti marka. Muudes rahaliikustes tehtud obligatsioonid arwatakse Wene rubla peale ümber ja tasutakse eespooltähendatud proportsioonis.

§ 3. Nende obligatsioonide eest, mis § 2 tähendatud tähtaja jooksul wäljaostmiseks ette pandud ei ole, makstab põllutöömunisteeriümi T. Kp. S. § 2083 ettenähtud summa wastawa rahukogu depofiiti ja wiimase poolt selle kohta wäljaantud kwitungi põhjal kustutab kohalik kreposti jaostkond põllutöömunisteeriümi ettepanekul obligatsioonid kreposti raamatuteft maha, kuna kustutatud obligatsioonide omanikkudel õigus on 10 aasta jooksul oma raha rahukogu depofiidist kätte saada. Ei ole raha 10 aasta jooksul wälja wõetud, langeb see riigi omanduseks.

Raha kättesaamiseks peab wastaw obligatsioon rahukogule ette pandama; nende kadumamineku korral talitatakse T. Kp. S. § 2087 ja järgmiste põhjal.

Seletuskiri seaduseelnõu juure.

Ajutawa kogu poolt wastuwõetud maaseadus jätab lahtiseks küsimuse, kas wõõrandatud maade eest taju maksta, wõi mitte. Tasuküsimuse püsimine otjustamata olekus takistab maareformi edukat teostamist ja halwab wõõrandatud maade praeguste harijate töördõmu, samuti ka nende julgust kõike olewat waralist ning waimlist kapitaali maahari-

miseks tarwitada, sest nad ei tea, misjuures uued koormatused praegustele veel lisaks wõiks tulla, kui edaspidi peaks otjustatama wõõrandatud maade eest taju maksta.

Käesolew eelnõu eitab wõõrandatud maade eest taju maksmist. Seda järgmistel põhjustel.

Alalugu on feodalismi ja selle jäämuste kohta Cestis oma lõpuotjuse juba annud: feodalism on muutunud ühistondlikult ülearuseks ja kahjulikuks nähtuseks ning üldises arenemisloos häwinema pidanud. Ta on kõrwale heidetud ja see on Cesti tulewikule paratamata eeltingimiseks.

Suurmaapidamise likvideerimisel ei sünni juurmaaomanikkudega miskit muud, kui et nad seatakse teiste kodanikkudega ühedigustlise seisukorda. Suurem osa meie rahwast on selle lõna kõige otjekohesemas mõttes täiesti waesed. Meie juurpõllumeestel, kelle käest mõijad, mis õigluse põhjõtte wastaselt ja iliwõimu abil omal ajal nende kätte kistud, on aga veel muid warandusi, eriti linades. Nad said ka mõijate inventaari eest taju. Nõik wabariigi ametid, ministrist alates ja kassjalaga lõpetades, on nendele lahti. Mingisugune õigus ei nõua, et ühed peawad rikkad olema ajaloolise ülekohtu põhjal, kuna mõijad õigusewastasel teel nende omanduseks olid läinud, mida muu hulgas tõendab ka Rootsi reduktsioon 1606. aasta Norrkõpingi maapäewa otjuse põhjal. Cesti rahwas on pärispõlwe päewil, samuti pärasõise teoorjusega wõõrandatud maade eest juba kõige juuremat hinda tasunud. Cesti rahwa, töötawa rahwa higi, waew ja piin on mõijawäljad wiljatandwats teinud.

Täiesti ülekohtune oleks — endistele mõisnikkudele wõõrandatud maade eest veel erilist taju maksta. Majanduslikelt oleks selle üleliigse koorma kandawõtmine meie riigile ja rahwale wäga raske ning tabaks eriti karmilt uusi riigiwaade pidajaid, kellel nii kui nii kibeat waewa tuleb näha oma maaapidamist rajades ja sealjuures suurt maksukoormat kandes.

Obligatsioonide tasumise juures on hinnaks wõetud käesolewas seaduseelnõus 1½ marka ühe kuldrubla eest. See on aluseks ka teiste kohustuste tasumisel. Tasudes obligatsioonid, on Cesti riik oma kohustused wõõrandatud maade eest täiel määral täitnud. Enam anda ja enam nõuda oleks ülekohtus Cesti riigi ja tema rahwa wastu.

E. Raudteelaste kutseorganisatsioonide kongressi tähtsamad otsused.

1. Organiseerimise tähtsuse selgitamine.

Selle päevakorra punkti kohta ei tehta ettepanekuid otsust vastu võtta.

2. Organisatsioonide ruumide küsimuse kohta otsustati:

„Esineda palvega Raudteevalitsuse ja Teedeministeeriumi poole, et Riigi Raudteevalitsuse endise trükkikoja ruumid saaks raudteelaste kutseorganisatsioonide Keskkühingule üle antud raudteelaste kodu asutamiseks, kus nad ühiselt oma kultuur ja majanduslikki vajadusi võiks terwendada ja et nende ruumide kütte, valgustus, kui ka remont saaks Raudteevalitsuse kanda võetud.“

3. Ajakirja väljaandmise küsimusest, asuda oma ajakirja väljaandmisele:

„Arvesse võttes, et ajakiri „Cesti Raudtee“ alamteenijate häält ei kanna, asuda iseseisvemale ajakirja väljaandmisele, kusjuures kongress Keskkühingu juhatusel aga ka õiguse jätta läbi kaaluda küsimust „Cesti Raudtee“ ülewõtmiseks, kui see soodne.“

4. Keskkühingu liikme- ja sisseastumaksu kindlaksmääramine ja Keskkühingusse kuuluvate kutseorganisatsioonide põhikirjade rewideerimine:

Liiknemaksuks määratakse 50 marka aastas iga kutseorganisatsiooni liikme kohta, mis kutseorganisatsioonid iga aasta esimesel veebruaril peavad ära maksma. Ka põhikirjade rewideerimise suhtes otsustatakse:

„Keskkühingu põhikirja rewideerimine ära jätta ja 1924. aastal endise põhikirja järel töötada. Tarbekorral, kui selguks, et juhatus praeguses koosseisus oma ülesannet ei suudaks täita, järgmiseks kongressiks wastavad ettevalmistused teha põhikirja muutmiseks.“

5. Töötundide jaotus kuu kohta:

„Kongress tunnistas ülenormilise töötamise, praegusel ajal, kus hull riigikodanikke tööpuudusel isegi riiklikult abi saavad, ebanormaalselt ja jääb seiskohale, et töötundide norm kõigil teenistusaladel peab riigi põhiseadusega kooskõlas olema, mille teostamiseks otsustab nõuda: 1) et veduri- ja rongiteenijate tööaeg saaks määratud kindlaks kuu kohta 204 tunni peale (8-tunnilist tööpäeva arvesse võttes); w a l w e t u n n i d arwata ühewäeriliseks $\frac{2}{3}$ puhketöötundidega ja wälispuhkus üle 8 tunni lugeda w a l w e t e e n i s t u s e k s;

2) et seaduspärane töötundide jaotuse kord mis laia- kui ka Vänuu-Tallinna kitsarööplise raudtee jaamaametnikkude kohta seni ainult osalt maksw, saaks maksma pandud üldiselt, eht wastasel korral ülenormiliste töötundide töötajatele wastaw tööaja määratud.“

6. Palgaküsimus:

„Nõuda, et saaks maksma pandud palga alam- ja ülemmäär 7.500—20.000 margani, mis 16 astmese jagatud, nagu seda soovitavad Wabariigi walitsusele Raudteelaste Keskkühingu juhatusel poolt 5. märtsil, kui ka Riigi- ja Omawalitsusteenijate Keskkõudu poolt, 19. weebruaril s. a. saadetud märgukirjas.“

Palgaastmete jaotuse rewideerimise kohta tehakse ühiselt kõigi kutseorganisatsioonide esitajate poolt järgmine ettepanek: 1) „Kohustada kutseühingute juhatusi välja töötama oma kutsele wastawate teenijate p a l g a a s t m e i d; 2) selleks peetawatele koosolekutele kutsetuda keskkühingu juhatusel esitajaid tarwilisteks seletuste andmiseks; 3) kutseorganisatsioonide juhatusel poolt saata andmed 15. apr. Keskkühingu juhatusel kofikutlastamiseks; 4) Keskkühingu juhatusel, ihes kutseorganisatsioonide (kongressi poolt walitud) 13-liikmelise komisjoniga, ülesandeks teha: eelpoolkähendatud wiisil jaadud andmed astmete jaotuse kohta, koos teede- ja tööhoolekandeministeeriumi ning raudteewalitsuste esitajatega läbi waadata ja lõpu resoltaat Wabariigi Walitsusele esitada.“

Sama küsimuse kohta wõetakse vastu weel järgmine resolutsioon:

1) „Palgast mahaarwamine piirkondade järele tuleb lõpetada, alates 1. jaanuarist s. a. 2) Raudteeametnikkudele, teenijatele ja tööliste, kes oma töötingimuste sunnil peawad wõsiti ja ka pühapäewiti töötama, tuleb eriliist listajatu maksta. Ei oleks see tehniliselt aga läbiwiidaw, siis tuleb palgaastmeid wastawalt kõrgendada. 3) Preemiate, kilomeetri- ja ergutusrahade maksmine tuleb raudteewalitsusel, sellekohases komisjonis, rewideerimisele wõtta, et praegust korda rohkem otstarbekohasemale alusele seada ja seda korda laiendada ka rongiseadajate ja haakijate peale. 4) Uue korra wäljatöötamisest osa wõtma kutsetuda ka wastawate kutseorganisatsioonide esitajaid. 5) Üllaliste päewatööliliste palfadeks tuleb wõtta praegune maksimaalne päewapalga norm. 6) „Riigi Teatajas“ nr. 48/49, 7. apr. 23. a. wäljakuulutatud ületunnitööde tajumaksimise

määruste täitmist tuleb raudteevalitajust nõuda täies ulatuses."

7. Kõrgemaastmeliste teenijate ajetatmine alamaastmeliste teenijate poolt ja selle juures soovitav vaheraha:

„Suhtumistel, kui raudtee teenistuse üsäraldused ja sellega ühtlasi raudtee teenistuse huvid nõuavad, nii töö suurenemise korral, kui ka teenijate ja ametnikkude haiguste ehk puhkuste ajal, või sõjaväe tagavara õppustele kutsutute ajetatmisel ajutiselt alama astmeliste teenijate määramisest kõrgemaastmeliste kohtadele, siis peab alamaastmelistele vastav palgavaheraha maksetama."

8. Teenijate riievarustus.

1) „Riielega varustamise küsimuse lahendamiseks moodustada raudteevalitajuse poolt komisjon, millest hääleõiguslistena võiks osa võtta ka kõik Raskühinguste kuuluvate kutsühingute esitajad. 2) Raudtee teenijatele väljaantavate riiete tähtaega vähendada, kutsühingute ja raudteevalitajuste esitajate sellekohasel kokkuleppel. 3) Uute riiete tellimine ja vastumõtmine peab jõudma komisjoni läbi, milles esitatud Raudteevalitajuse ja Raskühingu esitajad, kusjuures tingitud, et riie seefugune oleks, mis vastupidav ja kandmiseks kõlbuline. 4) Kõigile raudteelastele, kellele vormiriie kandmine ei ole funduslik, anda riie raha vastavalt väljaantava valmisriide väärtusele ja kandmise normile."

Märkus: Raudteelane, kes vormiriide kandmisele kohusline, kuid ei soovi temale määratud vormiriidet natuuras saada, võiks selle asemel saada väljaantava riide määralt vastava riide raha."

9. Riigiteenijate teenistusseadus:

1) „Ülemaaline Eesti raudteelaste kongress, konstateerides riigiteenijate seaduse puudulikkust, eriti §§ 2, 11 ja 42 suhtes, kui ka teistes Wabariigi Valitajuse poolt Riigikogule esitatud riigiteenistusseaduse eelnõu paragrahvides, mis kokku seatud alamteenijate teenistushuvide vastaselt, pöörab palwega Riigikogu juhatusse poole — seaduseelnõu kohta ka raudteelaste Raskühingu juhatusse arvamist ära kuulata. 2) Raskühingu juhatusse ülesandeks teha, pöörata Riigikogu juhatusse poole palwega nimetatud seaduseelnõust ärakirja saata. 3) Peale selle kohustada Raskühingu juhatus hiljemalt 7 päeva jooksul saata kutsühingute poolt läbimaadatud kawa lõpuliik arvamistega Riigikogu juhatusse tagasi. 4) Kongress avaldab soovi, et Riigikogu poolt väljatöötatud teenistusseadus saaks laiendatud ka walitajuse

liigete kohta, kellel meie wastutusriika töö jaoks eestipärane seadus puudub, ja weneaegne enam ajatohane pole. 5) Urwesse wõttes selle seaduse juurt tähtsust, paluda Riigikogu teda kiires korras eslu wiia, sest et weneaegne Seaduste Kogu 3. kõiide 1. raamat on demokraatlike riigikorra juures ebaõiglane."

10. Pensioni seaduse kohta:

„Üleriikline raudteelaste kutsuorganisatsioonide kongress pöörab Riigikogu juhatusse poole riigiteenijate pensioni seaduse läbiwaatamise puhul järgmise palwega: 1) Urwesse wõttes juurt tähtsust, mis pensioni seadusel riigiteenijate olukorra kindlustamise kohta on, tuleb pensioni seaduse eelnõu kiires korras läbi wadata, kusjuures soowi awaldada, et saaks ära kuulatud raudteelaste kutsuorganisatsioonide Raskühingu juhatusse arvamist. 2) Kõigil raudteelastel, kellel õõ-teenistus, mis eriti raske, tuleb nende teenistusaega 15 protf. wõrd suuremaks arvata, millega pensioni mähjateenimise aeg 15 protf. wõrd liheneks. 3) Wene ajal teeninud raudteelastel pensioni saamiseks wanaduse ülemmäär: arvata 55 a., aga mitte 60 a., nagu see pensioni seaduses on ette nähtud."

11. Perekonna abiraha asjus:

„Perekonna abirahade maksimine on soowitaw. Perekonna abiraha oleks kuuluv sotsiaalse hooldekande alla ja peaks teostama töö ja hooldekandeministeeriumi kaudu, filmaspidades abirahade saajate waranduslist seiskorda. Senine lord uue korralduseni maksma jätta, kuid ilma raiooniliste mahaarwamisteta, laiendades seda ka alaliste. päewatööliste peale."

12. Korteri-, kütte- ja walgustuswarustuse küsimuse kohta:

„Silmaspidades raudteelaste keskel terawalt walitsewat korterikriisi, mille lahendamiseks waja ette wõtta kõike võimalikke abinõusid, tunnistas üleriikline raudteelaste kutsuorganisatsioonide kongress korterikriisi lahendamise wahenditeks esikätt järgmist:

1) Korteriite üldist kriisi tuleb lahendada korteriite juurehitamisega, mis ette wõtta esimeses järjekorras, s. t. enne igafuguste walitusasutuste hoonete juurehitamist.

2) Korteriite jaotus raudtee majades kindla rewideerimise alla wõtta Raskühingu juhatusse esitaja hääleõiguslikel osawõtmisel. Leitnud wäärnähutuste üle korteriite mitteõiglasel jaotuses kiires korras wastawad parandused teha.

3) Ametnikkudele, kellel teenistuse asu-

Koha läheduses isiklikult omad majad, raudtee korterite wabastamist nõuda.

4) Korteriite suurusel ülemääraks raudtee majades peab olema — kõigile teenijale 3 tuba ja köök, (arwesse wõttes põranda pinna maksimaal suurusst kuni 90 ruutmeebrit), wäljaarwatud raudtee ülem, kui temal teenistuse asukohta läheduses oma maja puudub.

5) Nõik suuremad korterid võimaliselt ümber ehitada ja korteripuuduse kannatajatele tarwitada anda.

6) Uuesti ehitatawates majades jagada korterid 1-, 2- ja 3toalisteks, wälja arwatud köök; ehituskawade kokkuseadmisest ja ehituskohjade walikust kufseühingutele Reskühingu juhatusetele teatada ja ehituste juures peaaegjalikult terwishoidliski nõudeid tähelepanna.

7) Raudtee korterite komisjonist lubada osa wõtta Reskühingu juhatusete esitajat käielise hääleõigusega.

8) Ametnikkudele, alates 2 palga-aastast kõrgemale, raudtee korterit kuni korteriolude lahendamiseni, mitte anda, wälja arwatud k o h u s l i s e d korteri saamiseks teenijad.

9) Wäljamaa eeskujul raudteelaste kolonii asutamiseks, uute majade ehitusega, võimalikult kiire korras samme astuda ja selleks wastaw maa-ala muretsjeda.

13. Terwishoiu küsimuses:

1) „Terwishoidlisest küljest tuleb hoolt wanda, et liikiteenijatele arstirohud saaks alati esimese rongiga ära saadetud.

Ambulatooriumide ooteruumid, eriti Tallinnas, peawad avarad olema wastawate iste-abinõudega ja võimaldatama lastega arsti juurde ilmumisel teistest haigetest eraldatud olla.

Sünnitamise korral peab ämmaemand haige juures nii kaua wiibima, kuni haige terwishjusline seisuford tema äraminekut lubab.

2) Saunasid tuleb juurde ehitada, niisugusel arwul, et iga raudteeametnik ja tööline saaks neid tarwidust mööda kasutada. Ühis-saunades peab laupäewiti töö lõpuks saun walmsis kōetud olema töö a j a l.

3) Korteriite remont peab sündima kiirelt.

4) Puhkeruumid peawad olema terwishhoiu nõuetele wastawad; wannid fiskepeatud ja neile wastaw kiite antud.“

Täienduseks eelmisele resolutsioonile tehakse weel järgmine ettepanek:

„Et praegune puude norm ametiasutuste ruumide kütteks wõlke on ja ruumi suurus peale waatamata ainult ahjude arwu peale wälja antakse, tuleb ruumide suurusel järele, puude norm wastawalt kõrgendada.

Niisama tuleks ka küfufirjas ettenähtud 5. fordi puude andmine, mis kisti kütteks kōlbmata, ümber muuta 3. fordi puude peale.“

14. Suwipuhkeaja kohta:

„Suwa puhkuste andmisel on üheks tingimuseks üles seatud põhimõte, et jooksew töö puhkuste andmise all ei kannataks, jääwad kistipeale ametnikud ja teenijad jellel motiivil ilma puhkusest. Seal juures jätawad aga ametkondade juhid kasutamata kõiki olemasolewaid abinõusid. Selle pahe ärahoidmiseks peaks Raudtee Ülem edaspidi osakondade ülematele wastawaid näpunäiteid andma.

Puhkuse aeg olgu ühepikkune kõikidel ametnikkudel ja teenijatel, waatamata teenistuse astme ja ametiala peale.

Puhkuse andmisel peab eesõigus antama neile, kes eelmistel aastatel puhkust pole saanud, ehk kelle töötõingimused kurnawalt mõjuwad terwise peale.

Osa puhkust peab tingimata suwekuude peale langema.“

15. Priipiletite küsimuses:

1) „Prii piletite jaotust 2. ja 3. klassi alla soowitawaks pidada, nõudes selle juures mõne teenistusastme juhtes praegust klassi- jaotuskorra rewideerimist. Rewideerimisel kōstitada palgaastneid ja teenistustingimusi. Rewideerimisest osa wõtma kōhustada ka Reskühingu juhatusel.

2) Liikiteenijatele, kes linnades ehk alawist kaugemates jaamadest elawad, nõutada provisjon-piletite saamist wõhemalt üks kord nädalas.

3) Efinda palwega, et teenijatele ehk nende perekondadele wäljaantawa pileti arwu suurendada kuni 12 pileti peale aastas.

4) Efinda palwega, et prii piletite kasutamise õigus laieneks ka nende teenijate naistele peale, — ühisel alusel lastega, — kes oma laste koolitamise puhul on sunnitud osalt linnades elama.

5) Uwaldada soowi, et raudteelaste organisaatsioonide esitajatele wäljaantawad priiõidu piletid kōik 2. klassi alla üle wiidaks, waatamata organisaatiooni esitaja ametiaastne peale.“

16. Teenijate warustamise küsimuses raudteearstete maaribadega.

1) Raudtee tarwetest wabad, raudtee kōlbulikud maa-alad antakse kõigile kohalistele kuu- ja alalistele päewatööliskesle soowi järele tasuta tarwitada, kellel wäljaspool raudtee piirid oma maad tarwitada ei ole.

Maa, mis asub jaama piirides, semaforide vahel, antakse tarvitada kõikidele liikumise osakonna jaama ametnikkudele ja teenijatele, ühesuurustes tükkides.

Jaama piirkonnas olevate majade korterite juures olemasolevad aiamaad, mis mitte üle 200 ruutmeetri suured, jaotamise alla ei kuulu, kuid kuuluvad üldise maasaamise normi juure.

Kui jaama piirides elutsevate teiste osakondade teenijate kasutamiseks nende elumajade juures on aiamaad, ehk maa, mis kuulub normaal rendiplatfile ja ladude alla, siis antakse liikumise osak. teenijatele väljaspool semafori vastavas suuruses ja väärtuses maa-ala tarvitada.

Jaamade vaheline maa-ala väljaspool semafori antakse tarvitada tee- ja ehitusosakonna ametnikkudele ja teenijatele ühesuuruses jagudes.

2) Kus on raudteele riigi poolt kasutada saadud maad, tuleb see jagada kõikide osakondade teenijate vahel ühesuurustes tükkides.

3) Maajagamiist toimetas korteri komisjon, asjaist huwitatud osakonnast maasoovijate esitajatega."

17. Teenistuse vastuvõtmise ja lahtilaskmise ja teenijate administratiiv-karistuste selgitamise kohta:

Teenijate personaali koosseisu huvide kaitseks, teeb kongress Reffühingu juhatusele ülesandeks Raudteevalitusega järgmisi kokkuleppeid saavutada:

1) Teenijate teenistuse vastuvõtmine ja lahtilaskmine siidigu erapooletult, ilma onupoja poliitikata, käis kooskõlas maksivate seadustega; teenijate vastuvõtmist tuleb kutseühingute Reffühingule teatada, kusjuures viimastel õigus jääb, mittekohaste teenijate vastuvõtmisel, selle kohta protesti avaldada;

2) Väljaspool teenistuse järjekorda, teenijate ametialal kõrgendamise, ilma vastatao kutseühingu nõusolekuta, ära teelata.

3) Vahetord teenijate eneste, kui ka ülemate ja alamate vahel peab alati korrekne olema;

4) Puuduliku nägemise puhul I kategooriasse arstide poolt terwishoidlitselt mittekohtaks tunnustatud teenijaid tuleb ümber paigutada nende palgaastmese vastavasse ametisse;

5) Et administratiiv-karistuse järeldusel teenijate mitteeaduslikke lahtilaskmisi ette ei tuleks, peab Raudteevalitus iga kord, enne teenija lahtilaskmist, selleks ka Reffühingu juhatuse arvamist kuulama.

6) Administratiiv karistuste puhul on igal

ametnikul õigus oma otsekohese ülemuse teguviisi vastu kõrgema ülemuse juures kutseühingu juhatuse kaudu kaebust tõsta, kuid põhjendamata kaebuse puhul teeb kutseühing ka omalt poolt vastavad järeldused. Suurde-lusest osavõtja kutseühingu esitaja on asja arutamisel hääleõigusline.

7) Kaebuse võib kutseühing saata oma äranägemise järel vastavale ülemusele, nõudes kaebuse juurdust kutseühingu esitaja osavõttel.

8) Kõik teenijate kohta ajakirjanduses ilmunud kirjatuksid, kui ka kirjalikud ehk suusõnalised kaebused Raudteevalitusele, tulevad Reffühingu juhatuse poolt ühijelt Raudteevalitusega läbi waadata ja tehtud otsused ajakirjanduses kirjalikult diendada.

9) Mitteõiglase otsuse puhul administratiiv-karistuse määramiseks, tuleb karistusele ettepanijat tema kõrgema ülema poolt vastutusele võtta.

10) Kõrvaldada kahetordised karistused, s. t.: kohtu- ja administratiiv korras, ühes ja jellesamas asjas, ühendades administratiiv juurdust kohtu juurdlustega.

11) Kiirustada igasuguste määruste väljatõtamist, mis teenijate teenistusaladesse puutuvad.

12) Reffühingu juhatusele ülesandeks teha: nõutada ilalatkendatud punktide sissevõtmist ka riigiteenistuse seadusesse."

18. Organisationsioonide poolt juviste väljajõitute küsimise korraldamiseks:

"Reffühingu juhatusele ülesandeks teha vastava kawaga esineda Teedeministeeriumi tariifi Nõukogu poole, mille järel raudteelas-tele saaks võimaldatud korraldada suvekuudel väljajõituseid alandatud reisirijate weotariifi järel."

E. Raudteelaste ametmeeste ja tööliste seffiooni juhtnõõrid raudtee töölistele.

E. R. Riidu Ametmeeste ja Tööliste seffiooni juhatuse saatis seffiooni kuuluvatele raudteelastele järgmise tegevuskawa:

1) E. Raudteelaste Riidu tugewaks ja mõitluswõimjaks tegemiseks tahab seffiooni juhatuse Riidu juhatusele raudteelaste organiseerimise alal igatiilgijelt kaasa aidata, pearõhku pöõrates ametmeeste ja tööliste seffiooni alla kuuluvate raudteelaste organiseerimisele.

2) Riitab tõsta ametmeeste ja tööliste seffiooni liigete, kui kõige raskemates tingimistes elawa kõi majanduslist, kutselist, kultuuri- list ja terwishoidlist seisukorda.

3) Tahab hoolitseda, et seffiooni liigetele antavad korterid terwishoiuõuetele vastawalt

korraldatakse ja raudteeäärjed maa-alad õiglaselt jaotatakse ja kasutatakse.

4) Nõutab sekkiooni liigetele ametialadele vastavalt ettenähtud varustust, (kaitseriiete, soojade riiete, jalavarjude, kinnaste jne.), nagu see ettenähtud raudtee ülema käsufirjades, mida praegu korraldust ei täideta.

5) Teostab omalt poolt raudteelaste ja eriti ametmeeste ja tööliste sekkiooni liigete kohta väljatöötavate ja maksmapandavate sotsiaalseaduste järelvalvet, et raudteelaste huvimid igakülgselt kaitstud oleksid.

6) Walwab raudteewalitsuse, kui ka temale alluvate asutuste poolt ametmeeste ja tööliste sekkiooni liigete kohta antavate määruste ja korralduste järel, et need raudteelaste huvimidele ja maksimatele sotsiaalseadustele vastaksid.

7) Võitleb ülekohutuste tööst tagandamiste, kui ka ümberpaigutuste vastu.

8) Tahab lahendada lahtarvamisi ja tüli-küsimusi, mis tekkivad teenijate ja administratsiooni ning teenijate eneste vahel.

9) Sõagugusi muud küsimusi lahendada, mis liidu põhikirjas ette nähtud ja mis ametmeeste ja tööliste sekkiooni liigete elusse puutuvad.

Nende küsimuste lahendamiseks ja teostamiseks tahab sekkiooni juhatus kogu oma jõu ja energia pühendada.

See töö võib edukas ja tagajärjerikas olla ainult siis, kui kõik raudteelased, eriti aga ametmeeste ja tööliste sekkiooni liikmed üksmeelselt ja energiliselt kaasa aitavad.

Selleks kutsub sekkiooni juhatus kõiki raudteelasi ühinema E. Raudteelaste Liidu ümber vastavate sekkioonide kaudu.

E. R. L. Ametmeeste ja Tööliste sekkiooni juhatus.

Posti-telegraafi-telefoni teenijate 6-es ülemaaline kongress.

K. a. 27. aprillist kuni 1. maini peeti Tallinnas 6. ülemaalist ptt. teenijate kongressi, kus terve rida tähtsaid otsusi vastu võeti, mis järgmises „Ametiühijussline kuukiri“ numbris ilmuvad.

Kongressil selgus, et l. a. kongressil walitsuse võimude poolt tehtud lubadused mitte kõik täidetud ei olnud, mida küll sellepärast väga loodeti, et siis posti peawalitsus ja teedeministeerium oma vastutulelikkust teenijate pere õigustatud hädadele üksteise võidu töötaksid üles näidata.

Tungiti sekkijuhatusel esialgul kallale, miks see ei ole oskanud kõiki pahesid mööbunud tegevusaasta jooksul ametkonnast ära kaotada, kuid sekkijuhatus näitas jälle omalt poolt, et osakonnad liiga tihhiste asjadega sekkijuhatusel koormavad ja ise kohapeal sugugi ei katsu endid oma otsekohese ülemuse ees maksma panna.

Võpuks leiti, et sekkijuhatusel töövõimet tuleb alalise asjaajaja ametisepalkamisega tõsta ja et kutseliik. liigetele tuleb rohkem rõhku panna walgustamise peale ajakirjanduse kaudu.

Selleks molitati sekkijuhatusel vastavaid kottuleppeid ptt. teenijate kutseliik. liigetele vastavate ajakirjadega tegema ja soovitati kutseliik. liigetele kaastööd „Ametiühijussline ajakiri“ ja raudteelaste „Sides“ teha.

Kui täiesti erisjelloomuga tödala tööliste kongress, sijasaldas see oma päenakorras terve rea küsimusi, millel küll ka üldine tähtsus kogu riigiteenijate pere kohta ei puudu, kuid mis siiski ptt. teenijate kohta erilise iseloomu omavad. Riisugused küsimused on nimelt töönormid, s. o. teenijate arvu wäljaarwamine teh-

tava töö kwantumi järel ja teine kõrgenduste andmine ametjärkude järel, sest teadupärast on postiametkonnas ühe ja sama ametinimetuse all peaaegu igas teenijate kategoorias 3—4 ametijärku. Kõrgemad ametijärkud kutsuvad administratsioon isääralisele hooldusele walgustamise otstarbel alati walgustajad hoida ja langevad seega sihilikult juba nii kui ebaloomulise wäikest töötajaks.

Töönormid tuumistati tarwilikuks.

Et ülemaajele vastavate inimeste leidmiseks abi pakkuda ja talle kõrgema ametijärku peale kõrgendamisele kindlat süsteemi kätte näidata, seadis kongress shanside redeli kokku, kust siis kogu neid teenijaid ilma hädahutata wabade kõrgemate järkude peale nimetada võib, kellel shansid rohkem on.

Kongress tõestas, et ptt. teenijate kutseliik. üh. eluõuline organisatsioon on, kus, kuigi ilma suuremate hüpeteta, siiski püsiwalt ja walgustamise liigete parema olukorra kättesaamiseks wõitlust peab. Iseäraniis suurt rõhku on kõik osakonnad oma liigete waimlise taja-piinna täitmise tööle pühendanud ja selleks otstarbeks on kõigis osakondades raamatukogud ajutatud.

Üks asi on aga ptt. teenijate juures märgatav, ja nimelt, et nad omist hädadest seltskonda wähe ajakirjanduse kaudu informeerivad ja oma sichte teisteriigiteenijate pere eest otse kui sihilikult warjavad. Kuid „Ametiühijussline kuukiri“ ja raudteelaste kutseliik. üh. nide häälekandja „Side“ weerud peatavad ptt. teenijaid ka awalikule mõtete wäljendusele walgustama.

W. R.

Kuues rahvusvaheline töökonverents.

Kuues **Töökonverents** algab 16. juunil s. a. **Gen'is**, kus järgmised küsimused harutusele tulevad: 1) tööliliste waba aja kasutamine; 2) töö-õnnetuste puhul maksetawa kahjutahu maksimise ühtlustamine omamaa- ja wõõramaa töölilistele; 3) 24-tunnilise igapäälase puhke-aja võimaldamine erilistes klaasfabrikutes; 4) öö-töö pagaritööstuses. Peale selle tulewad harutusele mõned küsimused Töötoimkonna asjaajamise juures, nõnda näiteks küsimus, kas ja kuidas n. n. konventsiõne muuta lubada võimalik oleks, sest et see nende vastuwõtmist kergendaks. Edasi tuleb kõne alla n. n. p r n a t õ b e k o m i s j o n i aruanne, t ö ö p u u d u s e k o m i s j o n i aruanne, aruanne tööliliste eluhoiu (elukalliduse) üle nendel maadel, kus raha wäärtus väga langenud on ja Töötoimkonna direktori aruanne, mis asutuse tegewust 1. juulist 1922. kuni 31. detsembrini 1923. walgustab. Siia kuuluvad teated selle üle, kuidas liigertiigid Töökonverentsidel wastuwõetud otjusid on wastu wõtnud (ratifitseerinud) ja kuidas neid täidetakse. — Direktori aruandele järgneb üldine läbirääkimine, mille puhul konverentsi liikmed sõna wõtawad ja seletust annawad, kuidas seisukord ühel ehk teisel maal on ja mida eriti soowida oleks. Eriti tööliliste esitajad kannawad siinkohal oma arwustused, soowiwaldused jne. ette.

Katsume enestele konverentsi töötawa peajooni ette kujutada.

Tööliliste waba aja kasutamine. Kõne alla ei wõi muudugi mitte küsimine tulla, et töölilistele kuidagi ette kirjutada, kuidas nad oma waba aega peaksid tarwitama! Küsimine seisab selles, misjuguuste üldiste korralduste abil oleks võimalik mõjuda, et töölised oma waba aega, mis nad näit. 8-tunnilise tööpäewa läbiwiimiseega on wõitnud, kõige täielikumalt ja kasulikumalt wõiksid mõõda saata. Sellejuures tahetakse eriti korteri-olude ja liikumishahendite parandamist ning täiendamist kõne alla wõtta. Walituse wõimud ja tööandjad peawad kaalumise alla wõtma, kuidas ajakohaseid edu võimalusi nõnda tarwitusele wõtta, et töölised tööle minnes ja töölt tagasi tulles võimalikult wähe aega tarwitaw. Edasi tuleb selle üle selgusele jõuda, kas on kasulik 8 tundi ilma wahetpidamata tööd teha wõi on soowitamam nelsa töötunni järel lühikest wahetega pidada. Kõige selle juures tuleb silmas pidada, kuidas paremini võimalik on alkohooliliste jookide tarwitamist wähenendada. Üks peapunkt on küsimine, kas ja kuidas tuleb keelata, et tööline, kes 8 tundi tööd on teinud,

mitte peale selle teise kohta tööle ei lähe. Seft tööpäewa lihendamine on selles mõttes läbi wiidud, et tööline 8 tundi tööd tehes nõnda palju peab teenima, kui temal elamiseks waja on; mitte aga selleks, et tööline peale seda aega kufagil mujal peaks palgatööd tegema ja omale teenistusliha otsima! Kuna aga paljud töölised waba aega nõnda on kasutama hakanud, on waja nõu pidada, kuidas seda takistada. Seni arwatakse nelsa laadi kaudseid teid leitud olewat.

Seftkätt on aiatöö ja wäikeste loomade pidamine, mis töölise majandusliht seisukorda findlustada aitab. Seda ei tule mitte palgatöö taoliseks tööks pidada, kui tööline õhtul — peale 8-tunnilist päewatööd — oma korteri juures wõi läheduses oma wäikeses juurewilja aiast tööd teeb, ehk sealsamas oma kanu, kodu-jäneseid jne. söötab ning kasib. — Prantsumaal on selles juures 1919. a. jaadik, s. o. 8-tunnilise tööpäewa tarwitusele wõtmisega, suurt edu märgata olnud. Nimelt on 160 tuh. seesugusest wäikesest juurewilja aiast 80%, mis 1922. a. olemas oli, peale 1919. aastat asutatud. 1920. kuni 1922. aastani tõusis nende aiakaste maapind 1700 hektarist 2400 hektari peale; rohelise kõõgi juurte jne. saak tõusis 60 tonni pealt 240 tonni peale, piima saak 75 tuh. liitri pealt 80 tuh. liitri peale, sulgloomade arw 20 tuh. pealt 28 tuh. peale ja munade arw 12 milj. pealt 20 miljoni peale. Seda pannakse õigusega 8-tunnilise tööpäewa wõidetud waba aja arwele...

Teiseks peetakse terwisliht keha kultuuri, mida spordi abil saadakse. Saksa-maal teatatakse, et sealsel suurema spordi liidu liigete arw on 1.586.000 pealt (1914) tõusnud 2.955.000 peale (1922). Tööliliste spordiühingute arw on sellejama aja kestel 186.000 pealt 382.000 peale tõusnud.

Kolmandaks peetakse tööliliste waimuharimise edenemist raamatufogude-, mõnesuguste õpекurjüste-, wõõraсте keelte õppimise-, õpilaste ameti- ja õpекurjüste-, tehnilise hariduse edendamise-, majapidamise teadmiste laiendamise- ja kunstimaise arendamise abil. Inglise-maal töötab „Workers Educational Association“, kes walituse toetusel tööliliste hariduse arendamiseks rahwaalkoolide ja lühema-ajaliste kurjüste abil väga palju teinud. Ühe mäefawanduse juure ajutati kapitaalijuguuste asutuste toetamiseks, kellel sihiks on: laewandustööliliste sõtsiaalsete hoosekannu ning nende majandusliht seisukorra arendamine ja parandamine. 5½ aasta kestel kantakse selle kapitaali juure iga tonni kiviõõ pealt üks

pens. Kesk-Euroopas, eriti Saksamaal ja Austraalias on rahvahariduse töstmiseks agaralt tegehtava asutus. On terve rida rahva ilu-koollisid, õhtukurjusi, avalikke raamatukogusid, rändavaid teatrid jne. ellu kutsutud, mis kõik töölistel waba aega kasulikuks tarvitada wõimaldavad. — **Põhja-Ameerikas** on otse sellekohaseid ühinguid ellu kutsutud, kellel ühesandeks on, niisuguseid asutusi toetada ja luua, mis töölistel waba aja kasutamist hõlbustavad. Rahvusvaheline Töötoimikond korraldas seal 1920. a. sellekohase järelepärimise ja leidis 159 tööstusettevõtte juures, et 104 oli tööliste karastamiseks ja 83 tööliste õpetuse otstarbel sellekohased eri sisseseaded ellu kutsutud. Neil oli kokku 47 koosoleku maja, 45 klubi korterit, 69 raamatukogu, 52 mängukoori, 29 spordi platši ja rohkesti mitmesuguseid olemusi erisportide tarbeks.

Tõpuks on kaaluda, kas waba aja kasutamise lähem korraldamine tuleks jätta tööliste, tööandjate, avalikkude ajutuste, wõi mõnesuguste nende toimkondade hooleks. **Belgia**s on kõikide niisuguste toimkondade tegevuse ühendamiseks ametlik keskkohd ellu kutsutud ja nimelt igasse maakonda eriti. Kõige filmapaistvam on **Hainaut'** maakonna komisjon 7 eri-osalnaga. Osakondade erialad on: tööliste korterid, juurevilja aiad, wäikeste koduloomade pidamine, haridus, kehakultuur, kunstiline ja tööline kasvatus.

Niisugused ja teised nende taolised küsimused tulewad selle päewakorra punkti juures nõupidamise alla.

Teine päewakorra punkt käsitleb **omamaa ja wõdramaa tööliste ühesugust õigust tööõnnetuste puhul**. See küsimus on wäga tähtis nende tööliste huvides, kes wõõrriikides töötavad. Tööliste organisatsioonide soow on ammuai olnud, et kuskal omamaa ja wõdramaa tööliste wahel töökoitse, sotsiaalseaduste jne. alal mingit wahet ei tehtaks. Mis tööliste eneste organisatsioonidesse muutub, siis on siin see põhimõte juba ära laialt läbi wiidud. **Washingtoni** Töökonverenttsil (1919) otsustati seda wastastikkusel alusel riikidele soowitada. Wõrdlemisi hõlbus näib see tööstuste kahtluse juures läbiwiidaw olewat. Peaaegu igal maal on tööandjad kohustatud kahtluse maksma ja töölistel on õigus kahtluse saada. Kuid ühiklasjalistematel määrustel lähewad erimaad lahku. Mitte igal maal ei waku seadus ühesugustele töölistele sedasama kaitset. Nõudajama on tööandjate wastutus, kahtluse arwestamine, maksimine ja kindlastegemine erimaades ühesugune.

Selles küsimuses wõistlewad neli eri-põhi-

mõtet. Wõõrastele kahtluse kitsamal alusel; osalt ühesugune õigus; wastastikkuse põhimõte (= nagu x y'le, nõnda y x'le) — kuid eeldades, et wõõras tööline seal maal asub, kust kahtluse maksetakse. Selle wastu muutub seisukoord, kui kahtluse saaja wõõrriiki elama asub, ehk kui ta kunagi seal elanud ei ole, kus teda õnnetus tabas. Ka niisuguste erinevuste juures on mõnedki kokkulepped täieliku ühesuguse mõttes saamutatud, teisel on teatavad erandid maksma jäänud. — Konverenttsil tuleb otsustada, kas tuleb kokkulepetel täielikku ühesugust õigust nõuda, wõi tuleb wastastikkusele alusele jäämist soowitamaks tunnistada.

Nagu me näeme, on ka selle küsimuse juures wäga mitmesuguste eriküsimustega tege- mist.

Kolmandana tuleb mõnesuguste **Klaasiwabrikute 24-tunniline nõudala** puhkeaja küsimus harutamise alla. Wrantse walisus waitab, et wõimalik on tööd katkestada, kuid sulatisahjude kiitmisel tuleb jatkata, sest et sulatis ära anguida ei tohi. Küsimuse lahendamise tõukab majandusliste raskuste peale, sest puhkeajal kiitmise jatkamine nõuab kulu. Kolme wahetusega — a 8 tundi, saaks sellest raskusest üle: pühapäewa rahu ja 48-tunniline töönädal oleksid siin nõudajama kindlustatud, nagu teistes tööstusharudes, kus töötegu ühtsoodu edasi peab minema.

Paaritöö küsimuse **õttöö** on küsimus, mida juba laialt on põelatud. Seadusandlus käsitleb seda mitmetiisil. Mõnes riigis ei taba õttöö keeld neid töönõudusi, kus ainult oma perekonna liikmed tegewad on, teisel nõutakse — tööliste kaitse- ja üldise terwis- hoiu edendamise mõttes — töö seismajätmist tööle. Mõnel maal kuuluvad — peale pagari- äride — ka trahterid (restoraanid), haigema- jad jne. õttöö keelu alla. Öörahu pikkus kõi- aub 6 ja 14 tunni wahel. Öbaja alaus ja lõw on kaunis lahkumise, homm. näiteks kella 4—8 wahel. Öhtul kella 6 ja 10 wahel. — Ühenduste hõlpsamaks teostamiseks on eran- did lubatud. Mõliti eranditi wajakwad näiteks ettevalmistustööd, nagu nimelt ahjude kiit- mine, toigana segamine, ruumide puhastamine jne. Mõliti eranditi lubatakse näit. pühapäe- laotade jne. eel, kus tööd rohkem kokku kuhjab. nõnda ka sõjawäe leiwa- ja marustamise puhul ja teistel sarnastel juhtumistel. — Suuri ja põhimõttelisi arwamiste lahkumise kiitab küsimine, kas ja kuidas leiwa- ja marustamise eran- diti wõimaldada.

Wootuse järele on meil wõimalik, peale kon- verenttsi nende küsimuste juures weel kord wa- tada ja lugejaid konverenttsi waadetega lige- malt tutvustada.

Töölislitumine Gestis ja väljamaal.

Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidu büroo-istung.

17. ja 18. aprillil 1924. a.

Walitakse Jouhauy R. U. L. esitajaks Rahvusvahelise tööpuuduse vastu wõitlemisühingu konverentsile.

Arutatakse läbi ettepanekud põhikirjale. Otsustatakse lubada kutsesekretariaatidel jaata küllalistena 3 esitajat Wiener kongressile, kusjuures iga päewakorra punkti kohta iga sekretariaadi kohta ainult ühele sõna antakse. Museo Social Argentino Buenos Airesist on kutse jaatnud R. U. Liidule osa wõtta sotsiaalmajandus kongressist; kauge maa tõttu otsustati esitajat mitte jaata. Inglismaalt teatati, et Briti Ametiühijuste Liit ja töölispartei on asutanud komitee, kes korraldab sõjawastase demonratsiooni septembrikuu 3. pühapäeval, misjulgune demonratsioon Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidu poolt üle maailma korraldatakse. Edasi käsitati korjanduspäewa küsimust, sest Sakjamaal, Hollandis ja Belgias kawatsetakse ühes sõjawastase demonratsiooniga ka sõjawastase kihutustöö heaks korraldada korjandust. Selleks päewaks walmistatakse Belgia kunstniku Drati joonistuse järel plakaate ja postkaarte.

Tehti ettewalmistusi teiseks rahvusvaheliseks töölissharidus - konverentsiks, mis ära peetaks Oxfordis (Inglismaal) 15.—17. augustil käesolewal aastal. (R. U. L.)

Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidu suwekool.

Mõlemas R. U. L. poolt korraldatud suwekoolis, nii Wienis (lojs Schönbrunn) 21. juulist kuni 2. augustini ja Ruskin College'is Oxfordis 19.—31. augustini, wõtab kooli juhatamise oma peale tuntud töölisshariduse eriteadlane Rennie Smith. Ennelõunastel tundidel loetakse maailma majapidamis- ja poliitiliste woolude kohta, eriti filmas pidades 1914.—1924. a.a. arenemist, samuti organiseeritud tööliskonna seisukorra kohta üldijelt ja ametiühijuslike liikumise kohta ühikutes maades eriti. Lõpuks tutvustatakse töölissharidus püüetega aastatel 1914.—1924. Sh-tupoolikufs on ettenähtud paljude maade tuntud töölislitumise tegelaste ning juhtide erakordsed ettekanded. (R. U. L.)

Ametiühijuste kongressid Soomes.

Helsingis oli 28. aprillil p u n t ö b l i s t e ametiühijuste kongress. Esitatud oli 72 ühi-

juft. Waliti uus juhatus, kes ühendab töölisi mööbli-, puu ümbertöötamis-, tikutööstustes, edasi treialid, tünniwalmistajad, kepitegijad, raamide-, harjade-, pintsl-, korwitegijad, puu-raijujad, parwetajad ja teised puutöölised. Et wahetord kommunistide ja sotsiaaldemokraatide wahel väga teraw, otjusstas kongress erapooletuks jääda.

Lauy. 5. mail oli Helsingis e h i t u s t ö ö l i s t e kongress. Osa wõtsid wabrik- ja weotöölised ühijuste ehitustöölise sektsioon, puutöölised, maalarid, kiwitöölised, müüri-sepad. Otsustati asutada ühijus, kuhu kuulufid müüri-sepad, puuehitustöölised, ehitustislerid, kätteandjad muustatöölised, ahjutegijad, maalarid, elektritöölised, telliskivi-, tsemendi-, gipsi-, asfaldi- ja lubjatööstus töölised, samuti teiste lähedate alade töölised. Et ametiühijuslike liikumist mitte nõrgendada, otsustati parteipoliitilijelt erapooletuks jääda.

Töölise puhkeaja küsimus välismail.

Kuigi suurel hulgal meie töölisest suwekuid arwestada tuleb, peajasjalikult töowõimaluste hõlbustamise mõttes, ja puhkeaja küsimus üldse ei kerki, eriti neil, kes talwel tööpuuduse ja sellega kaasaskäiwate wiletuste all kannatafid, on siiski neile, kel wõimalus oli töötada, hädatarwilik wälja pääseda mõnefski nädalaks lämbunud suitsu ja tolmuga täidetud töökõja umbsest õhust ja kitsast rõskeft üürikor-terift.

Kuna enne sõda peajasjalikult ainult riigi- ja omawalitusteenijatele ja töölisele siinseal anti palgaga suwepuhkeag ja ainult harufordadel ka palgatöölisele muil aladel. Sõja ajal on aga suwepuhkust suudetud laiemas ulatuses läbi suruda. Mõnel maal, nagu Soomes, Austrias, Poolas ja Wenemaal, on korraldatud seadusandlifel teel iga-aastane palgaga puhkeag. Mjargnewalt toome lühidalt ülewaate ses küsimuses maadest, kust meil teateid käepärast:

S o o m e s : Tariifilepingu seaduse järel. on igal töölifel, kes üks aasta sama ettevõtja juures tööl, õigus jaada 7 päewa puhkeaga, kusjuures ta nende päewade eest harilikku palka saab. Tööline, kes 6 kuud töös olnud, saab 4 päewa. Lepingud, mis seda õigust kitsendawad, on maksujeta.

A u s t r i a s : Töölise puhkeaja seaduse põhjal on teatawatel töölislitufidel õigus ühesaastase teenistuse järel nädalase puhkeaja koh-

ta ja 5-aastase teenistuse järel — 2-nädalase puhkeaja kohta.

Wenemaal: On wälja kuulutatud jeadus, mille järel kõigil palgaliselt tegewatel isikutel on õigus 2-nädalase puhkeaja kohta, kui nad vähemalt 5½ kuud tööl on olnud, allealised alla 18 a. saavad üks kuu puhkeaga. Iisitud, kes eriti terwis- ning elufaridetawates tödharudes töötawad, saavad peale nimetatud puhkeaja weel 2 nädalat lisapuhkeaga.

Poolas: 1. juulil 1922 wälja antud jeaduse järel saavad kõik palgatöölised, kes aasta ühel kohal olnud, 8 päewa puhkeaga, kes 3 aastat töötanud — 15 päewa. Allealised alla 18 a., õpilased wäitetööstuses ja käsitöös saavad iga aastase töötamise järel 15 päewa pikkuse puhkeaja. Peaga töötajad kaubanduses, tööstuses ja büroodes saavad 6-kuuse tegewuse kohta 2 nädalat puhkeaga ja aastase tegewuse kohta ühekuuse puhkeaja.

Teistes maades on pikemad puhkeajad tariifi-lepingutega kindlaks määratud:

Saksamaal oli 31. detsembril 1921. a. jõusolewate lepingute järele 72% lepingutes määrused pikema puhkeaja kohta. (50% oli 3 päewa ja 41% lepingutest 3 kuni 6 päewani.) Tariifilepingute alla kuulusid tol ajal 86% kõigist töölisest.

Inglismaal on tööministeeriumi andmete põhjal üle 100 tariifilepingu, kus ette nähtud pikem puhkeag. Enamas jaos lepingutes on üles wõetud punkt, et palka makstakse kõigi pühapäewade eest ja et aastas palkaga pikem puhkeag on kindlustatud. Puhkeaja pikkus kõigub 3—12 päewa wahel. Tawaliselt nõutakse 6 kuni 12 kuud töötamist palgaga puhkeaja saamiseks ja teatawat eritaju töölisele, kes töölt lahkus sel ajal, kus tal õigus oleks puhkeaga saada.

Itaalias antakse kõigis tähtsamates tööstusharudes iga-aastast puhkust. Puhkeaja pikkus kõigub 6 päewa (keemia-, metalli- ja kiutööstuses) ja 12 kuni 15 päewa wahel (gaasi-, elektri- ja trükitööstus). Harilikult on töölisel peale aastast töötamist õigus puhkeaga nõuda.

Jugoslaawias: Tööstusinspektori aruannetest selgub, et lepingute arv kaswab, kus puhkeag ette nähtud. Kõige soodsamad on töölisetele kes suhtes lepingutingimised trükitööstuses ja omawalitjustega. Nii on Belgradi raiooni trükitöölistel kuni 15-päewane puhkeag täie palgaga ühe-aastase töö kohta; Sarajewo raioonis — 4 päewa ühe aasta ja 14 päewa — 5 aasta töö kohta. Omawalitjustöölistel on samas raioonis 14 päewa puhke-

aga ühe-aastase töö kohta ja 4 nädalat — 10-aastase töö kohta.

Norras on pea kõigis tariifilepingutes ta tingimised pikema puhkeaja kohta. Ennem on harilik puhkeaja pikkus — 12 tööpäewa. Wiimase kahe aasta tariifilepingute uendamisel wähendati puhkeaja päawi neis tööstusharudes, kes wäljamaa wõistluse all kannatajid. Ehitustööstuses jäi puhkeaja pikkus endiseks. 1923. a. oli organiseeritud töölise tekkimine aasta-puhkeag — 9 päewa ühtejärgu.

Rootsis jissaldasid 1922. a. tariifilepingutest 996 lepingud, mis sidusid 215.733 töölisi (77% kõigist lepingus olewatest töölisest), määruse puhkeaja kohta, kuna 420 lepingus (64.039 töölise kohta) puhkeaja tingimusi ei olnud ette nähtud. 444 lepingus (123.887 töölise kohta) oli puhkeaja pikkus alla nädala, teistes lepingutes 6 kuni 12 tööpäewa.

Tsheeho-Slowakkias on wastaw jeaduseelnõu, kuid senini wastu wõtmata. Mäetöölise kohta on puhkeag jeadusega määratud. 1921. a. maksimatest tariifilepingutest, mis 8800 ettewõtte kohta maksid, jissaldawad 238 lepingud, kuhu alla kuuluwad 7200 ettewõtet, tingimusi puhkeaja kohta. Enamas jaos lepingutes oli puhkeaja pikkus üle 3 kuni 14 päewani.

Ka teistes maades on tariifilepingute põhjal aastapuhkeajad korraldatud. Rahjuks puuduwad sellekohased täpsemad andmed, sest et see küsimus alles uus on. Nii on näituseks **Schwetzi**s ühel osal töölistel tariifilepingutes puhkeaja tingimused. Eriti huwitaw oleks aga ära märkida **Daanis** tubakatööstustöölise tariifilepingut, mille järel kõik tubakawabrikud juwel teatawal ajal üle terve maa üheks nädalaks seisma jääwad, kuna töölised selle nädala eest täie palga saawad, trükitöölised — wastawa trükitööpalga.

(R. A. L.)

Streit Balti puuwilla wabrikus.

Balti puuwilla wabriku ruumides asuwa pooliwabriku töölised algasid 28. aprillil streiti, nõudes 75% praegusele palgale liisa. Dieti pole siin tegemist palga juurenõudmisega, waid wanade tingimiste uendamisega.

Kuid streit lõppes juhtide äraandlikkuse pärast, kes streigi wälja kutsusid, aga ise parajal ajal plehku pistsid, töölise kaotusega.

Areenholmi wabrik hakkab tööle, wõib olla ka Waldhoji puupapi wabrik.

Lainud nädala lõpul waadati läbi Narwa wabrikute Areenholmi ja kalewibabriku wahempakkumised kroonu riide walmistamiseks.

Wastawa komisjoni otjuse põhjal sai Kreenholmi wabrik pesuriide tellimise 330.000 arsinat 20.322.500 m. ja kalewibabrik kalewi tellimise 20.530.500 m. juures. Tellimised peawad täidetud olema 7 kuu jooksul. Arwatawasti hakkab Kreenholmi wabrik juba lähema! ajal tööle.

Waldhofi puupapi wabriku kohta liiguwad ka kuuldujed, et tema omanikud kawatjewad teda käima panna.

Töölisühijuste julgumine rahukogus.

Tallinna-Haapsalu rahukogu arutas end. sifeministri R. Einbundi määrusega julutud 229 töölisühijuse asja. Asjaarutamine sündis registratjwoni korras. Wahepeal oli sifeministeerium saadud andmete põhjal ühe maatöölise ühingu kohta oma eelmise otjuse ära muutnud, jst et need maatöölise ametiühij. liitu ei kuulunud ja tema poolt wastuwoedetud otjused ei tunnistanud. Oja neid ühijusi seisis küll maatöölise liidu nimekirjas, kuid olla sinna liidu poolt omawoliliselt üles woedetud. Ragu sifeminister Th. Kõuk juba Riigikogus seletas, on jarnaste ühijuste asjus julgumise otjus tagasi woedetud. Neid ühijusi oli 21: Tori, Mudru, Koonga, Hallinga-Enge, Jakobi-Enge (mõlemad on liitunud üheks Enge maatöölise ühinguks), Äiri, Wõru, Tsooru, Kuikatsi, Wõnnu, Riidaja, Puurmami, Tähtwere, Wastje-Kuuste, Kuremaa, Ahja, Raadi, Ka-wilda, Laewa, Lufe ja Sootaga maatöölise ühijused.

Ülejäänud 208 ühijuse asjus otjustas rahukogu sifeministri efitist läbi arutades: julguda kõik need ühingud, mis registreeritud Tallinna-Haapsalu rahukogu juures, kuna teiste julgumise küsimus nende kohtuotjuste alla kuulub, kus nad registreeritud. Sellega oleksid julutud maatöölise ametiühijuste liit ja maatöölise ühingud Raikilas, Wiimfis, Maweres, Raastkul, Kuusalus, Anijal, Raplas, Triigil, Kosel, Peningil, Keilas, Klooftris ja Jõehtmes Harjumaal ning Simalepas, Suurmõijas, Wainal, Massus ja Kõrgejaares. Väanemaal, Gestimaa töölisühijuste üldliit ja temasse kuuluvad Tallinna ametiühijuste kesknõukogu ja ametiühijused Tallinnas ja Kõhilas, spordiselts „Spartakus“ ja Gestimaa töörahwa partei ühes kõigi osakondadega Harju-, Väane- ja Saaremaal.

Paides uus töölisühijus asutatud.

Reedel, 18. aprillil oli Paides kino ruumes korraldatud kõnekoosolek, kus kõnega esines rkl. Jonas. Kõneleja selgitas sotsialistide ja kom-

munistide taktikat nii meil kui mujal. Üheks tähtsamaks ülesandeks, mis sotsialistidel praegu ees, on nimelt töölise organisatsioon ja uute ühijuste ajutamine maaliitlike sifeministri poolt julutud ühijuste ajemele, mille juures tuleks ühijustest kõrwale jätta see kitsarinnaline jalkimatus, mida kom. seni istutasid.

Ohtul peeti ühijuse ajutamiskoosolek, kus üldjoontes woeti wastu ühijuse põhikiri ning waliti ära kolmeliikmeline komisjon, kes peab ühijuse registreerima.

Riigi- ja omawalitsusteeni-jate Tallinna osakonna aastakoosolek.

Möödunud kesknädalal oli Wõrje saalis R. ja D. teenijate Tallinna osak. aastakoosolek, kus muuseas päewakorras olid möödunud aasta aruande läbiwaatamine ja kinnitamine, tulewase aasta eelarwe ja tegevustawade wastuwoetmine, walimised ja mitmesugused muud küsimused.

Juba waremini oli kuulda riigiteenijate seas rahulolematust senise juhatusse taktikaga ja tegevusega, mis wäljendus riigiteenijate huwide mitte küllalt energilises kaitsemises ja loiwuses organisatsioonistööd.

Peale aruande esitamist osak. juhatusse esimehe poolt, algas tegevuse arwustamine. Seideti juhatusse ette, et tema peasjalikult rõhku pannud ainult ühingu majandusliku seisukorra parandamise peale, kuna ühingu kutseühijuslikud eesmärgid tahaplaanile jäetud. Samuti süüdistati juhatusse jaamatuses ja wäheses algatuswõimes riigiteenijate laiaulatuslikumas organisatsioonises. Nii ei ole juhatus suutnud teostada jeda, et riigiteenijate huwide kaitseks wälja astudes tema seljataga seisaks hästi korraldatud riigiteenijate enamus. Eriti selgesti wäljendus see riigiteenijate tööpäewa pikendamise puhul.

Majanduslikul alal on aga juhatus küll edukalt tegutsenud: ta on korraldanud 8 pidu ja 3 huwi- ja õperei, märke müünud jne., nii et kassas on ülejääki 209.652,34 marka.

Koosolekul erinefid terawalt faks woolu, üks arwustaw ja suuremat aktiwiteeti nõudew, teine juhatusse tegevust pooldaw ja senist taktikat heakskitew. Wiimane wool püüdis wäga omapärase mõtetega wastaspoolt, kus palju „uus nägusid“, „lihtliikmeid“, „pahempoolseid“ olewat — maha materdada. Alweldati suuremat imestust, et kuidas wõida ometi „uued näod“ jarnase julgusega arwustada neid, kes juba autwääriliselt kauemat aega

Rutseühijused saate tegewusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teatid tööolude ning juhatusete tähtsamate kawatfuste kohta.

ühingu tegewusest osa võtnud; kust võtta nad ometi selle häbematusel!

Ja tõesti oli koosolekule ilmunud rohkesti uusi riigiteenijaid, kes suuremat õhupuhastust tahtsid toime panna.

Arvustajad leidsid rohkesti pooldajaid, nii et need suurema osa koosolijaist moodustasid.

Juhatusesse waliti: Voorits, Lepp, Weimer, Nerep, Kari, Stein ja Tekmann. Komisjoni-komisjoni — Wiljak, Riisman ja Raudjalg.

Et koosolek pikale menis ja kõik päewakorras olewaid küsimusi läbi ei jõutud arutada, jäeti palga, pensiooni, teenistuse ja tööaja küsimused läbiwaatamata ja otsustati selleks aprillikuu lõpul erikoosolek kokku kutsuda.

Loodame, et ka riigi- ning omawalitjuse-teenijad täie jõuga oma huwide kaitsmisele asuwad.

Riigi- ja omawalitjuse-teenijate ühingu Tallinna osakonna uus juhatus.

R- ja D.-teenijate ühingu Tallinna osakonna peakoosolekul walitud osakonna juhatus pidas neil päewil oma esimest koosolekut, kus juhatusete liikmete ametid omawahel ära jaotati. Esimehiks sai Lepp, asetäitjaks Kari, abideks Stein ja Voorits, laekahoidjaks Tekman, kirjatoimetajaks Nerep ja Weimer. Juhatus jaguneb kahte osakonda: esimene, mille ülesandeks jääb riigiteenijate organiseerimine ja sellekohaste kawade väljatöötamine ning teine, mis peaaesjalikult majandusliku küsje eest harkab hoolitfema. Juhatusel on korda läinud enesete ruume leida Harju tän. nr. 19, 3-ndalt korralt.

Riigi- ja omawalitjuse-teenijate koosolek.

Riigi- ja omawalitjuse teenijate Tallinna osakonna üldkoosolek 13. fep. õhtul oli pühendatud teenijate elu päewaküsimuste selgitamiseks. Liikmeid oli kokku tulnud paarisaja ümber. Wasstawate ettekannete järel wõttis koosolek järgmised seisukohad:

Riigiteenijate seaduses

teeb üldkoosolek Tallinna osakonna juhatusete ülesandeks, selle järel walwata, et selle eelnõu edaspidisel arutamisel Riigikogus milgi moel riigiteenijatele kahjulikuks ei muutuks ja et selles riigiteenijate olulised huwid kõigiti kaitsstud jaaks.

Palga kohta:

Silmas pidades, et riigiteenistuse tasu, wõrresdes alalise elukalliduse tõusuga, järjekindlalt alaneb, et elatizimum üle riigi juba 9000 margani tõusnud, millest 16. astme palg poole wähem, ja et wabariigi walitus kõik kutseühingute ettepanekud palgaküsimuse õiglasemale alusele seadmise asjus tähelepannemata on jätnud, ignoreerides sellega hulga kodanikkude elulisi huwifid, kes otsekohe rahwa huwides tegewuses, otjustab koosolek toetada täies ulatuses keskliidu ettepanekut uute palganormide suuruse juhtes ja nõuda nende kiiret maksmapanemist.

Pensiooni seadust

tutwustas Riigikogu liige J. Piiskar, märkides, et seadus on enam-wähem wastuwõetaw terwes ulatuses.

Läbirääkimiste järel wõeti wastu liht ülemineku wormel, heakskiitwalt päewakorras edasi minnes.

Organiseerimise alal:

Koosolek konstateerib, et praegune organiseerimise worm riigiteenijate huwide kaitsmisel mitte kõigiti otstarbekohane ei ole ja tunnistab tarwilikuks riigiteenijate kutseorganisatsioonides reorganiseerimise küsimuse kaalumisele wõtmist.

Koosseisude kottutõmbamisel

tunnistab koosolek otstabetuks ja ebakohaseks wabariigi walitjuse kawatfuse, ilma kindla kawata asutuste koosseisude wähendamisest ning kriipsutab alla tarwidust, esiteks asutuste töökawad ja wõimupiirid seadusega kindlaks teha ja alles siis koosseisude normeerimisele asuda.